

Consumptie reddingsboei economie?

Auteur(s):

ESB/DNB

Deze rubriek wordt maandelijks samengesteld door Hans Pijl, Bouke Buitenkamp, Ad Stokman en Maarten van Rooij van De Nederlandsche Bank. H.H.T.Pijl@dnb.nl

Verschenen in:

ESB, 88e jaargang, nr. 4394, pagina 67, 7 februari 2003

Rubriek:

DNB-indicator

Trefwoord(en):

conjunctuur

De conjunctuur zou kunnen aantrekken, maar een stagnerende consumptie kan roet in het eten gooien. Het consumentenvertrouwen geeft momenteel weinig hoop.

De dnb-conjunctuurindicator die tot en met juni vooruitblik, wijst op een aantrekkende groei in het lopende en komende kwartaal. De realisatierreeks laat vooralsnog geen einde zien aan de neergang hoewel de daling de laatste drie maanden lijkt af te vlakken. Welke bestedingscomponenten kunnen een opgaande lijn van de conjunctuur inzetten?

Potentiële bronnen van herstel

In eerdere afleveringen van deze rubriek is gewezen op de export en de investeringen als bron van herstel in Nederland. Alhoewel de uitvoer enigszins aantrekt, ondervindt zij veel last van de kwak-kelende economie in belangrijke exportmarkten en van de verslechterde (prijs)concurrentiepositie. Dit laatste is overigens in tegenstelling tot de eerste oorzaak geen tijdelijk maar meer een structureel probleem. De tweede bron van herstel, de investeringen, blijft nog steeds achter door de verminderde afzetmogelijkheden en de onzekerheid over de toekomstige verkopen. Ook de schaarsere interne en duurdere externe financieringsbronnen maken voor ondernemers het doen van (vervangings)investeringen minder aantrekkelijk. Het beeld van de export en de investeringen wijst daarmee - conform de meeste ramingen - op zijn best op een langzaam herstel van de economie. Het inzakken van de consumptiegroei vormt echter het belangrijkste risico bij dit verwachte economische herstel.

Zakt de consumptie in?

Een negatieve factor voor de consumptiegroei is het consumentenvertrouwen; dit is recentelijk fors gedaald en bevindt zich op een historisch laag niveau. Oorzaken zijn de malaise op de aandelenbeurzen, de toegenomen geopolitieke onzekerheid, de oplopende werkloosheid, bepaalde maatregelen van de overheid (zoals de stijgende ziektekostenpremies) en de afgekoelde huizenmarkt. Zo kunnen door de afnemende huizenprijsstijgingen consumenten de eigen woning niet meer zo gemakkelijk aanwenden om overwaarde te verzilveren (zoals eind jaren negentig plaatsvond) of als buffer gebruiken om financiële tegen-slagen op te vangen. De consumptie kan mogelijk wel tijdelijk worden gestimuleerd door het vervroegd deblokken van een deel van de eerder ingelegde bedragen op bedrijfsspaarregelingen. Naar schatting is in januari circa vier miljard euro bijgeschreven op de betaalrekeningen van de consument (tegenover circa twee miljard euro normaliter in januari). Als wordt verondersteld dat van het extra vrijgevalen bedrag de helft wordt geconsumeerd, heeft dit een eenmalig positief effect van circa een half procentpunt op de consumptie en kan het circa 0,2 procentpunt toevoegen aan de bbp-groei in 2003. Daarbij moet wel worden aangetekend dat door de afschaffing van de premiespaarregeling en het versoberen van de spaarloonregeling een belastingvoordeel komt te vervallen, hetgeen in combinatie met stijgende premies voor ziektekosten- en pensioen per 1 januari jongleden een negatieve invloed heeft op het netto-inkomen. Dit reduceert de omvang van de verwachte impuls voor de consumptie.

Verstandig beleid ondersteunt economie

Welk effect in omvang groter zal zijn, moet de komende maanden blijken. Het risico bestaat dat de mogelijke reddingsboei, de consumptie, dit jaar kopje onder gaat in de woelige conjuncturele wateren. Voor de consumptie is het van cruciaal belang dat de werkloosheid niet te sterk oploopt. Hiervoor dient de stijging van de loonkosten per eenheid product in de hand te worden gehouden. In dit kader is het recent afgesloten Sociaal Akkoord voor 2003 bemoedigend. Het akkoord zal zijn waarde nog wel dienen te bewijzen en zal pas substantieel effect genereren als het ook de komende jaren resulteert in verantwoorde loonstijgingen.